

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЪНЪЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ И. Ненадовићъ.

ТЕЧ. V. Овај листъ излази у Вторникъ и Четвртакъ на по табака, а у Суботу на табаку. Цѣна му е за три мѣс. 5, а за пола године 10. дванцъ. За огласе плаћа се одъ врсте 5 крајцъ, за трипутъ. № 103.

Прстенъ господина Жарковића.

(Продужено)

6.

Оне две често поменуте мале ноге почеше се сирѣчь уеданпутъ живо покретати. Оне ситно корачау неко време тамо и овамо поредъ чаршава, подизау се на прсте, и играјући представљау различне чароліе. Из тога господинъ Жарковићъ заключи, да непозната неможе да довати високо уже, преко кога су чаршави превешени и дрвенимъ вилюшкама утврђени были. Онъ е имао право. Нѣякоје се мотке оне, којима е уже на неколико места подурито было, были су дугачке. Непозната пакъ нектеде іогунасто одъ свое намере одустати. Она подсказиваше единако, докле годъ нѣе рукомъ высину доватила. Но у томе изгуби она равнотежу. Мотке, уже и платно све то полети доле и падне — господинъ Жарковићъ, волео би было у овај ма да се срушило небо — чаршавъ разширенъ паде на нѣга, а съ њиме у исто време и непозната лепотица.

Немилосрдна судбо! — којимъ изразима да се опише сада забуна, у којој се плашљивый, добрый овај човекъ налазио? Онъ е лежао на месту као окаменѣль. Кукавный господинъ Жарковићъ едва е толико присутства духа имао, да се подъ овимъ изненаднимъ теретомъ учини, као да спава, а то само изъ учтивости према непознатой, да бы се она изъ ове завста знатне неприлике, лакше избавити могла, неморајући му се зато извинявати.

И заиста больій начинъ никада измислити небы могао, само да му вражій носъ безъ свакогъ призранія сву нѣгову намеру пакостно осуетио нѣе. Онъ сирѣчь почемъ се доста дуго уздржавао, поче садъ колико е игда могао кивнѣмъ себи олакшавати.

Ова несрећно скочивша девојка съ папучача была е добро осетила, да подъ чаршавомъ іошть еданъ несрећникъ затрпанъ быти мора; али кадъ е она овако

одъ свегъ срца кивнѣ подъ собомъ чула, помыслила е, да му е баръ руку или ногу пребити морала.

Дрекнувши ѣипи она као опарена горе, и дрктаюћимъ рукама дигне чаршавъ са господина Жарковића. Господинъ Жарковићъ исправи се савъ, подрвени и готово занеми.

„Опростите!“ промуца онъ найпосле, и ктеде са страопочитаніемъ скинути свой шеширь предъ лепомъ девоичицомъ, коя се као и онъ у еднакой неприлики налазила. Но бадава се онъ машао рукомъ; шеширь е нѣговъ иште подъ проклетимъ чаршавомъ быо.

„Опростите ми,“ замуца онъ наново „я самъ се овде на траву мало спустио, ерь — я самъ страшно.“ —

„Да се нисте убили?“ упыта га она заруменивши се, и немогавши га одъ стида погледати.

„Мени е — нѣе ми ништа, само“ — одговори онъ плашљиво, заплетаюћи ѣзикомъ.

Радо бы онъ и што више изговоріо, али све е бадава было. Свако напрезанѣ да бы девоичици кою обвезателну речіцу рекао, быяше узалудно. Устне су му се мицале, руке такође; али пустога гласа нема па нема.

Но и найвештіегъ светскогъ човека збунио бы чудный овај догађай; и што не бы онъ учиніо, то бы погледъ на ову девоичицу за цело произвело.

Предъ њиме е стаяла жива слика невинности, обученау просто кућевно одело. Она е свой милый стидљивый погледъ за землю приковала, а руменъ іой быяше образъ обасума. Господинъ Жарковићъ наслађуюћи се овимъ погледомъ, заборава на шеширь, чаршавъ, извиняванѣ и на цео светъ. Кадъ е годъ она очи свое ва нѣга подизала, онъ е свое доле обарао; а кадъ е опетъ онъ ню погледао, она е тако учинила. И тако су они то правилно наизменце чинили, и чинило се да имъ то досадно нѣе.

Валя признати, да женске у оваквимъ случаима далеко више окретности и присутства духа имаю него люди; но овде нѣ тако было, и господи́нъ Жаркови́тъ морао е самъ себе победити.

Добра девојчица ћутала е и остаде ћутећи, но господи́нъ Жаркови́тъ трудио се први́й речъ повести и разговоръ започети. Еръ еданпутъ требало е ипакъ то ћутанѣ прекинути; наипосле морало се едномъ съ места онога одлазити; али опетъ онако сасвимъ ћутећи оданде побећи, была бы крайня непристойность.

Кадъ едномъ редъ дође на господина Жаркови́на, да онъ доле очи обори, еръ девојка га е погледала была, а онъ примѣти, да е она свое папуче изгубила, и онако у белымъ чарапама у трави стои.

Онъ пође мало на страну, дигне црвене папуче и пружи ий притяжательки са највећомъ пристойности.

„Изволите!“ рече онъ тѣмъ гласомъ, и погледа е слободно.

„Я вамъ благодаримъ!“ одговори она, пружи руке, и кас да су се одговорили, погледа и она нѣга у очи.

Но тај узаймный погледъ быо е башъ у невреме; еръ господи́нъ Жаркови́тъ забуни се и заборави на предаванѣ, а она опетъ у својой стидливости на приманѣ. Нѣяове руке додирнуше се, ма да имъ то изрекомъ нѣ заповеђено было. Два прста девојчка нађусе у нѣговој руци. Додиръ овай руку као да му разслаби силе; онъ неотице испусти папучице; и кадъ се машио за папучама да ий увати, зграби онъ руку девојкину, но то е све было сасвимъ неотице.

Садъ такву руку, кою му е очевидно сама судбина у нѣгову положила была, пустити, и место нѣ машини се за яду обућу кожную, была бы сасвимъ неучтива промена. — Онъ дакле остаде онако, како се затекао, иако се збогъ тога стварь очевидно на горе окренула и како кои часъ све енасиомъ постаяла.

Насданма, као да га пређе грознична еза, спопаде га опетъ нѣгова обична боязливостъ, да неће својомъ неумешношћу постати смешанъ. Онъ виде, као у огледалу, себе самогъ и безымену лепотицу, гди едно друго за руку држе, одприлике у таквомъ положеню као кадъ бы неку игру почети науми были. То му се учиня да е сасвимъ неприкладно.

„Шта врага, помисли у себы, „шта радишь ты? — Сасвимъ тућу девојку узео си за руку — бленешъ у ню — а тиме е поставляшь у горку забуну — како ћешъ се садъ на ледъ начинъ изъ тога изкобеляти? За дивно е чудо, како те она нѣ досады већ одтурила, како те већ нѣ . . .“

„Заръ сте вы већ тако познати?“ зачу се иза нѣи якій гласъ еданъ, да су обое едно одъ другогъ одскочили.

То е быо у нерсона господи́нъ Любибрати́тъ.

(продужиће се)

Б Е С Е Д А *)

при отвараю предаваня Рим. и Крим. Права.

(Свршетаъ)

Да пређемо садъ на другий задатакъ могъ говора. Мени е поредъ предаваня римскога и предаванѣ Криминалногъ права повѣрено. Высоко значенѣ, кое има Крим. право за народъ и државу, а највише за саме поедине чланове нѣне, тако е ясно, да за потврђенѣ тога небы требало никаквы нарочиты доказа и разлога.

Юштъ одъ цамтывека постизале су злочинце кодъ свию народа за слѣдства разного рода, премда су она текъ у доцнѣ време добыла характеръ и име казни. У найстарѣимъ кнѣигама Светогъ Писма налазимо ми казнителне законе; а кодъ просвећены народа у читавомъ свету има ий; шта више уколико е кои народъ већма развио се и напредовао, утолико е више и нужность казнителны закона за преступленя противу права и морала признавао. Никакво правно друштво и ни една држава не може обстати безъ закона, кои баръ за веће повреде туђи права казни неодређую; много бы се лакше могло помислити, да у едномъ правномъ друштву нема Судова, предъ коима бы се оно, што ми грађанскій процесъ зовемо, подѣли и решити могло, почемъ бы се исто то можда на другий начинъ и пр. средствомъ изравнена постигло, — него што бы се таква држава могла помислити, гдѣ бы убійство, отиманѣ, крађа, паленѣ и т. д. неказиѣно остало. Казнително е право дакле основной стубъ државногъ савеза, безъ кога ни поедини државни грађани, ни држава сама не може постояти.

И овимъ е већ висока важность ученя ове правословне науке за свакогъ нашегъ правослова показана. Ова важность нестои само у томе, што е, као што мало пре примѣтисмо, упражняванѣ казнителногъ права и нѣгово судопроизводство, за саму државу преко потребно и безусловно нужно; него се она више и нарочито познае по томе, што казнително право, редовно, ради о много већимъ и важнимъ а често и неадекватнимъ добрама човека, него што то по цивилномъ праву грађанскій процесъ чини, почемъ онъ већомъ части само дѣйствуе о иманю разного рода, т. е. о таквимъ човечѣимъ благама, коя се готово увѣкъ могу накнадити и заменити. Истина, много повреде и овы права надъ иманѣмъ стое такође подъ заштитомъ Казнителногъ закона, као што бы была крађа, превара, затаванѣ; но опетъ много е преча и важня заштита, кою држава дае вишимъ правама грађана, као: чести, слободи, и здравлю нѣювомъ, а особито највеће човечѣе право, т. е. неповредность живота и тѣла — средствомъ угрожая често и саме смртне казни одъ повреде и насилля осигурава. Нѣ манѣ важна заштита, кою држава посвећуе вери и моралу, почемъ она хуленю на Бога, кривомъ заклятию, браколомству и т. д. казнию прети. Но најважня е напоследку она државна заштита, кою држава, истина најпре себе саму, но тиме уедно и свакогъ поединогъ државногъ грађанина осигурава, т. е. сигурный и мирный обстанакъ на простору државномъ, еръ она у казнителномъ законнику одређуе казни и за овакова преступленя, као што су: буна, метежъ и др-

*) У 100 брою Шумадинке на страни 603. разд. 1. вретѣ 26. уместо 1818. треба да стои 1816. а уместо доста треба до тога.

жавно издайство — crimen majestatis. И тако сматрали стварь ма съ кое стране, очевидно е, да су она добра, о којма се у казнителномъ праву обично ради, много важниа одь оны, коя се у грађанскомъ праву само налазе. Штета, кою онай претрпи, кои се у каквомъ цивилномъ процесу осуди, може се више или мањь у новцу израчунати; по казнителномъ праву напротивъ постижава кривца само у мало и то незнатны случаева каква новчана наштага, у свимъ осталимъ готово случаевима мора онъ трпети вредь много већи добара, као слободы — у слѣдству затвора — чести, а кадкадъ у изванреднымъ преступлењима може му се и највеће земалско добро, самъ животъ одузети.

Важность казнит. права и кодъ насъ е увекъ признавата. Само е то жалити што засады — но може быти не за дуго јошть — вреди кодъ насъ мложина разны прописи, кои су у течаю времена за поедине криминалне случаеве издавани; а нарочито што су ови прописи непрегледни и неподпуни, те многе могуће криминалне случаеве необимаю, а већомъ части су такве природе, да већь новіемъ развитку криминалне науке неодговараю, а богы чега њ и саме судіе, као више новіемъ духу времена несходне сматраю. Зато е за сваку државу, коя оће да е добро уређена, најпреча потреба, да пресега изда добре и цѣлсходне казнит. законе, а да неправи законе текъ онда, кадъ се преступленъ догоди, и само за овогъ единого, кои га е учиніо.

Јошть одавна срећно е увидило Высоко Правительство недостатке и незгоде оваковогъ стана, и као што знамо, одређена е већь поодавна една комисија, коя ће проектъ новогъ казнителногъ законика израдити. Са овимъ новымъ законикомъ заузеће и наше отечество достойно положенъ између многобројны европски држава, кое су такође текъ у новіе време добиле нове казнителне законике. Важна е притоме та околностъ, коя се изъ брзогъ и свуда подеднакогъ развића новіе културе лако да е разумети, — што е т. е. највећа часть већи и мањи држава западне и јужне части Европе добиле по добне и врло сличне нове казнит. законике. Шпанија, Француска, многе италијанске државе, великій део швайцарски кантона, даљъ Пруска, Баварска, Аустрија, Саксонска, Хановеранска, Баденска, Виртембергска, као и многе мањь немачке државице имаю такве у главнимъ начелима саглашавајуће се казнителне законике. А како се можемо надати, да ће и наша земља такавъ скоро добити, то ћу се нарочито о томъ побринути, да ми прочитавая о криминал. праву буду тако уређена, како ће се правослови наши јошть садъ съ основима будућегъ Србскогъ казнит. законика упознати моћи. Овомъ приликомъ могу се о томе и сада јошть мало болъ изяснити.

Наука о казнит. дѣлима, коя саставляю највећу часть криминал. права, такве е природе, да о правномъ гледишту преступлења као и о некимъ нарочитимъ точкама истога владаю млога различна мишљенія, но које се сва у многимъ и најзнатнијемъ стварма у главномъ сасвимъ подударая, и то кодъ едновремены народа и стојећи на истомъ просветномъ степену. Тако се може появити велика разлика у свабану разны казнит. закона,

да ли се наприлику извѣстна преступлења блуда, или изъ небреженія учиніна повреда туђи права може казнити; или кадъ се? какво злочинство (и. п. паленъ) мора за свршено дѣло узети? Но што се тиче главногъ гытава да ли т. е. у некој повреди туђи права уобште има правогъ злочинства — corpus delicti — да ли се може способностъ и слободна воля за злочинство предпоставити, немањь, и о основнимъ понятіама највећегъ броя злочинства, — влада садъ између своју просвећены народа прилично сагласіе. Изъ овога слѣдуе несамо известна унутрашня хармонија млоги прописи разны новіи казнителны закона, него се јошть отудъ изяснява и велика полза за научно обдѣлаванъ казнит. права уобште.

Ни еданъ казнителный законъ оны држава, кое у духу новіегъ времена направљене казнител. законе имаю, не стои више усамљенъ — изолиранъ — него се може шта више и мора се научно свабанъ казнителногъ права своју поедину држава на једну тако рећи обшту основу — базисъ — довести, коя ће быти заједничка своју криминалны закона. Ова основа опетъ може быти двојка.

У првомъ случаю она е у самомъ предмету казнител. права дата, тако рећи природна основа. Казнително право има цѣль, да на човечию волю подѣйствуе, уколико се иста као злочина появиоуе. Ова човечија воля као и самый човекъ стои свуда подъ истимъ природнимъ законима. Поставакъ и растенъ злочиногъ помисла у човечијој души, извршенъ злочинне намере, своевољно одустаянъ одъ извршеня намереногъ злочинства, прекиданъ већь започетогъ злочинства, на степену покушая, единство или мложина казнит. намера, начинъ садѣйства млоги злочинства у едно, стицај више злочинства — сва ова и млога друга могу се и мораю се сватити и осудити по начелима, коя намъ психологија и искуство живота подае, а законъ може само известне границе повући и известне степене казнителности овде поставити. И ово називамъ я природна основа — базисъ — казнителногъ права.

Но осимъ тога има оно јошть и другу т. е. историчну основу. Колико дубљь, као што горе реко, казнително право у сва одношеня човечијегъ живота засеца, утолико е по себи јасно, да ће са свакомъ знатніомъ променомъ истогъ живота, и оно другчіе постати, почемъ се притомъ и на таква одношеня долази, коя се неподчиняваю горенаведенимъ и непроменљавимъ природнимъ законима. Зато и есте старіе казнит. право римски, германски а и самы славенски народа особито у млогимъ главнимъ точкама одъ данашњегъ новіегъ сасвимъ различно. Не само што е интересантно, него е за научно изображеногъ правослова управо нужно, онај путь развића казнит. права баръ утолико познати, у колико е потребно историю казнит. права знати, да бы у извѣстнымъ одношеняма сродство и подобіе његово кодъ разны народа разумѣли.

И овде да е намъ римско право полазну точку. У Немачкой гди е оно одавно имало непосредствену важность образуе се полако одъ среднѣгъ века (и одъ ча-

сти на основу државногъ закона, кои е Карлъ V. 1532. год. издао), еданъ известный практичный и подь именовомъ общегъ казнителногъ познатыи законъ, кои е доцнѣ постао изворъ свима новимъ криминальнымъ законцима.

Ова разна сваѣаня казнит. права скопчаваю се едно за друго као вериге едногъ ланца, и тога ради неможемо ни еданъ одъ новинъ закона добро разумѣти, ако се необазремо на ову историчну основу. Одъ новинъ крим. закона, кое самъ горе споменуо, нарочито ће французскій и нѣму у многоме подобный прайскій законъ имати за насъ великій интересъ, но притомъ небу изоставити, да вамъ доцнѣ и у течаю предаваня покажемъ и понеке недостатке нѣине, кои изискиваю духа новіе науке о казнител. праву нимало неодговараю, а кои су и у многимъ новимъ казнителнымъ законцима други земаля поправљени, и попуњени.

Како ће будућий казнит. законикъ за Србию, по своей прилици, јошть ове године изаћи, тако ћете вы Господо! одъ ербски правослова први бити, кои ћете поредъ теоріе криминалне и за нашу землю практично важеће право казнително слушати. Я се уздамъ дакле, да ћете вы уколико е ова струка државногъ нашегъ законодавства досадъ слаба была, уколико съ већимъ трудомъ и вольомъ садъ настати да казнително право основно изучите и тако се спремите за достойне толкователь и употребитель оны закона, кои заштићаваю наша наймилиа добра овогъ света, као што е животь, слобода и честь човечія.

Почемъ самъ на овай начинъ ползу и потребу римскогъ и криминалногъ права нарочито за наше државно станѣ показао, и овимъ данашњимъ говоромъ прочитаваня моя изъ исти наука отворио, уздамъ се Господо моя, да ћете съ ономъ искреномъ вольомъ и ревншћу предаваня моя слушати, кою е важность предмета овы и красныи позивъ вашъ у вама, кои благородно опредѣленъ свое подпуно разумете, пробудити кадаръ. И ако се ревность и воля ваша, као што се надамъ, труду и

и настояваню момъ занста одазову; онда самъ уверень да ће и ваши труди лепомъ ползомъ обдарени бити, а я ћу у томе найслаћу награду за себе налазити.

П Р В И Ц Е .

— Два филозофа препирали су се о томе, шта више вреди, наука или природа. Еданъ е едно, а другій друго доказивао. Онай, кои е науки вредность давао, дабы рѣчи свое дѣломъ потврдіо, наведе за примѣръ свою мачку, коя е научена была, да у шапи своіой у место чирака свећу држи, докъ онъ еде или чита. Противникъ нѣговъ понште, да се о томъ са собственимъ очима осведочи. Међутимъ понесе са собомъ у затвореномъ суду два миша, и како онай мачку наместо чирака съ горећомъ свећомъ употреби, а овай испусти мишеве, кое мачка како опази, баца свећу па за мишевима одлети. И тако природа науку побѣди.

— Една девойчица, коя е сасвимъ нобль воспитана была, удасе за некогъ чиновника. Овай е одведе на неко време своіой фамилиі у село, гдѣ се она съ найвећомъ ватромъ економіи преда. После три неделъ дана паше она у варошъ другарици своіой. „Ты небы веровала, штага самъ я ковшта одъ економіе научила, одъ чега, докъ самъ была тамо, башъ ништа знала ни самъ“; па почемъ е писмо свршила придода јошть и ово: „П. П. Збыля! Пошли ми по првой прилики семена одъ кисела кулуса.“

— Варошанинъ некій, кои е одъ селяка едногъ кола дрва кувио, изнесе предъ овога читавъ холандскій сиръ и понуди га да одсече одъ нѣга парче едно за ракіомъ. Но кадъ селякъ потеже ножемъ, да подобро сиръ засече, овай, да бы га на умереность опомеруо, рекне му: То е честитъ скупоценый сиръ. „Већ самъ га по мирису осетио, одговори селякъ. — Одъ нѣга се истина може доста повести, али се може лако и умрети, настави варошанинъ. „Е кадъ е тако — рекне селякъ тураюћи цео сиръ у свою торбу — то ћу га башъ целогъ понети некъ се моя жена добро ладе.“

ДОМАЊЕ и СТРАНЕ НОВОСТИ.

С Р Б И Ј А .

Београдъ 12. Октобра. Нѣгово Преосвештенство, г. Епископъ Шабачкій М и х а и л њ добуо е овы дана преко Высокославногъ Попечительства Провѣштенія одъ кіевске духовне академіе диплому Магистра Богословія, а исто тако и еданъ златанъ крестъ, кои се съ тимъ академичкимъ степеномъ дае лицама свештеногъ реда.

Београдъ 13. Окт. Нѣгово Высокопреосвештенство г. Митрополитъ П е т а р њ вратио се јуче изъ Карловаца у Београдъ.

Майданекъ 29. Септембра 1856. (задоцнѣно) Данъ рођеня Нашегъ Свѣтлогъ Господара и Князя Александра Караѣорђевића и кодъ насъ е у овой новой вароши

найторжественіе прослављенъ. Јошть у вече су прангиве звукомъ своимъ сутрашній намъ прерадостный данъ огласиле, а кадъ е зора забелила и указао се тай великій намъ празникъ, орио се гласъ прангива по обржаваюћимъ насъ огромнымъ планинама; потомъ су сви званичници овогъ заведенія на Богомолу у капелу собрали се. Богослуженіе се свршило са благодарственнымъ молебствіама и прошеніама за долгоденствіе и срећно владѣніе Нѣгове Княжеске Свѣтлости, и заключило са многолѣтствіемъ.

Почемъ смо се Богу Всевышійму помолили, савъ народъ и званичници са свештеникомъ овдашњимъ у скромномъ поредку ишас е къ новой великой Топіоници гвожђа наименованой *Князь Александеръ*, гдѣ е све спремно было да се првый путь отвори за знакъ велике

намъ свечаности тогъ праздника. Ту е найпре водица освежена и зданіе окроплено чрезъ поменутогъ Свештеника нашегъ, кои е сходно торжеству праздника и почетку дѣйствія ове топионице слово изговоріо, за коимъ е одма одъ старія званичнина прободена была речена топионица, изъ кое е геожђе у прекрасномъ течаю на нашу превелику радость потекло.

По овомъ Богоугодномъ и заведенія овогъ преподаномъ дѣлу ишло се Г. Управителю заведенія овогъ на честитанѣ.

Цео данъ тай прерадостный за насъ орили су се весели гласови народа овдашнѣгъ до саме вечери, кою е осветленѣ своју домова сѣйнимъ учинило, и кою су свирке овдашнѣ раденица праћене одъ своју окнара са своима кандилама найпре кодъ Управителя поздравиле: „Да живи Нашъ Свѣтлый Князь Александеръ“, потомъ на пѣнци гди су окнари у паради А. и К. са своимъ светлимъ кандилама светлећи представили. Ту се до полноћи са друженомъ игромъ забављало, и прерадостнимъ ускликомъ: „Да живи Нашъ Свѣтлый Князь Александеръ“ провело.

Турска.

„Бечка Преса“ одъ 5. Окобра доноси намъ еданъ разписъ отоманскогъ правительства односително на сѣдиненѣ подунавски княжества, управлѣнѣ на све посланике портине кодъ страны дворова.

Овай е разписъ по садржаю своє врло занимљивъ, и зато не пропуштамо саобштити га читателѣма нашимъ. Онъ гласи овако:

Господине!

Часть се приближава, у кои ћемо већ еданпутъ предузети посао преустроєня подунавски княжества. Привремени дивани быће за кратко време саставлѣни, а европски ће комисари заедно са одсланицима Высоке Порте наскоро на лицу мѣста послове свое одпочети.

Мы држимо, да ће за саме интересе овогъ питаня одъ важности быти, ако се према савезницима нашимъ изяснимо съ ономъ искреносћу, коя е свакадъ руководила наша међусобна сношеня, и коя ће свакадъ быти единственный правацъ нашегъ поступаня, како бы се одржало срдачно и повѣрительно споразумлѣнѣ, кое између насъ и савезника наши постои.

Савъ свѣтъ познає намъре высокое Порте у смотрењу подунавски княжества. — Ове су намъре садъ освећене и оправдане еднимъ явнымъ и свечанымъ актомъ (дѣломъ). Нѣг. Велич. Султанъ благоволио е не само, да одржи у сили и невредима сва права и повластице дароване одъ предака Нѣговы овимъ княжествамъ; него е изявию желю, да се обштимъ претресанѣмъ и прегледанѣмъ нѣовы основны државны закона и установлѣнн, сходно напредку саданѣгъ вѣка и нѣгове усавршене образованости, развию средства нѣовогъ благостаня и напредованя.

Преустроєнѣ подунавски княжества, кое е ставлѣно подъ гарантію своју оны европски сила, кое су подписале

уговоръ мира одъ 18. Марта, ступа у явно европско међународно право.

Да бы ово преустроєнѣ было достойно дѣло и производе оне мудре и разборите мысли, коя се у уговору парискогъ мира появлює, мора око одговарати самое извору ове мысли, т. е. оно мора одговарати двама великимъ начеламъ, одъ кой е едно одржанѣ цѣлокупности и независимости отоманскогъ царства, а по томе и одржанѣ величествены (суверенски) права султанови на подунавска княжества, а друго: развѣйтакъ нравственногъ и матеріалногъ благостаня жительствова молдавско-влашскогъ.

Царско-отоманско правительство, кое исто тако пазливо мотри на права Султанова, као што е испуњено желбомъ, да сва поболшаня удѣйствує, коя се за нужна сматраю у унутрашней управи княжества, изявлює повторително, да е оно готово, подарити овимъ провинціямъ такво државно устройство (организацию) кое ће одговарати нѣовымъ собственымъ интересима, а и правама портинымъ. Оно — отоманско правительство — наипосле не таи казати и то, да оно сматра не само за право него и за дужность према жительствова речены княжества, да буде бранитель права своју редова жительствова.

Свакой одъ овы провинція даће се независима и народна унутрашня управа, али начинѣ и форма (видѣ) ове управе несме стаяти у противности са уставомъ цѣлога царства, коєга су оне подчинѣне саставне части (т. е. према коме оне стоє у феудалномъ одношеню). Иначе ће обе ове провинціє, као нека краста, быти досада и изворъ неприлика ономъ тѣлу, за кое е привезана, и нећеду оне по томе быти сталнога и дугога вѣка.

Валя изнаћи средства, да се свакой одъ овы провинція даде снажно а уедно и праведно правительство. Ово ће морати црпити свою снагу изъ два извора силе, изъ повѣреня владателя, кои е овимъ провинціямъ сизеренѣ (врховный господарь), и изъ народа, коме ће речено правительство быти глава.

Управа землѣ мора быти подчинѣна народномъ надзору (контроля); интереси своју класа жительствова мораю се тешић сvezати посредствомъ скупштина, кое ће цѣломъ народу давати емство за поредакъ и одржанѣ. Но далѣ несмеду ићи ове реформе, кое ће се у начину правленія предузимати. Изванѣ круга овогъ начела нема ништа друго, до опасностей и заплета.

Мы не таимо, да у овимъ княжествамъ има една партия, коя е истина у манѣни, и коя жели, да се оба княжества спое уедно, и да буду управляна еднимъ княземъ.

Мы знамо, да е ова мысао наша одзива кодъ кабинета неки одъ наши савезника, кои у овой комбинаціи сматраю и виде еданъ элементъ снаге за новый доказъ оны прѣятельски и некористолюбивы намъра, коима су исти кабинети свакадъ были одушевљени према отоманской порти; и зато сматрамо мы за нашу дужность, да обратимо нѣовѣ озбыльнѣ позорѣ на послѣдиче ове комбинаціє, и да имъ искрено изявимо наше мыслѣнѣ и сматранѣ у томе погледу.

Приврженици ове партае о сједињено оба ова княжества надају се постићи тиме слѣдујуће: 1. Да оснују државу, која би доволно снажна была, да служи царству за обрану. 2. Да створи Молдаво-Влашкѣо пражителство, кое би сасредоточенымъ своимъ дѣйствованіемъ развити могло напредакъ и благостаніе жительство.

Да преѣмо садъ къ претресанію найпре прве точке.

Мы неодричемо, да оба ова княжества могу служити границама царства за обрану, кога е царства трајни изворъ њіовога собственогъ быћа и живота; но она зацѣло небы могла собственомъ своіомъ снагомъ одбранити царство одъ туђега напада; тако мало жительство небы могло доволно велику войску држати и саставити, која би препречити могла путь сильной каквой войсци, да преко Влашке и Молдавіе на Турску ненастрне. У явномъ европскомъ праву, кое обе ове провинціе признае као саставне части отоманскога царства, валя тражити силу, која ова княжества прави правомъ моралномъ одбранителномъ линіомъ за Турску. Догађаи последњи времена доказаће ясно ово наше потврђиваніе. Да су при почетку размирице наше съ Русіомъ оба ова княжества сматрана као саставна часть Турске, као што е данасъ то изречено, онда Русія небы никадъ оно учинила, кое е была покушала. Да е Европа онда казала, да граница турска на Пруту починѣ, Русія небы никадъ преко Прута прешла.

Сјединеніе оба ова княжества, кое бы безъ сумнѣ произвело таково станіе стварій, кое бы више манѣ нарушавати морало суверенска права портина, разслабиће сѣзе, кое ий привезуе за царство, и произвешће како за царство, тако и за княжества гибитакъ моралне и праве снаге, кою имъ данасъ њіово саданѣ положеніе дае. У место двѣ провинціи, кое се свака за себе у своје самосвойственомъ кругу развіаю, и кое само за матеріалнимъ и домовнимъ благостаніемъ теже, благостаніемъ, кое бы оне постигле подъ обраномъ и закрилѣмъ царства и закона гарантираны иймъ одъ царства, постала бы у случаю томъ, ако бы се оне сјединиле, и по томе готово независяму државу сачинявале, збогъ њіовога положая и вида, предметомъ саревнованя и честолюбія. Ова сјединѣна држава небы была гада одбранителный зидъ за царство, него бы му падала на тереть, и порађала бы по томе непрекидне опасности како за нѣга тако и за сусѣдне државе.

Да преѣмо садъ къ другомъ питаю.

Одкдъ су оба княжества сјединѣна са османскимъ царствомъ, гарантирала имъ е Порта народну и независиму управу, кое е начело и у последнѣ време припознато парижкимъ уговоромъ мира. Да ли е дакле ова независима управа призната единствено изъ призреия на царство, или шта више изъ призреия на свако поедино одъ оба ова княжества? Мы съ наше стране мислимо, да е ова независима управа призната како изъ призреия на свако одъ оба ова княжества, тако и изъ призреия на саму Турску; влашкѣи и молдавскѣи народъ, премда едного истога порекла, сачинявае е већ одъ десеть вѣкова одвоене народности, ови су народи одвоена тѣла, навикнута на одвоену управу подъ особенимъ погла-

варима и законима. Небы ли дакле было сјединеніе овы провинціи нарушаваніе овога начела, небы ли оно уништило братинско тако рећи саревнованіе и надметаніе, на кое се оба княжества узаймице изазиваю? Кадъ бы се едно одъ овы княжества ономъ другомъ присаединило, онда бы оно прво зацѣло изгубило све користи, кое е оно уживало по сили свои особены и народны устроенія. Незгоде, кое притискую жительство оба ова княжества, имаю свой основъ у причинама, кое нестое ни у каквомъ савезу са њіовомъ одвоеномъ управомъ. Ова причина лежи у нееднакости поедины редова жительство, у оскудици правичнога и безпристрастнога правленія и у многимъ другимъ политичкимъ отношеніама, кои су и нравственный и матеріалный развіитакъ овы земаля препречили и закалили.

Но при свему овоме станію стварій, кое се мора изближе претрести и поправити, оба ова княжества досадъ су знаменитый развіитакъ показала у друштвенномъ своемъ положая. Грчка, која е независима држава, и која е односительно сильна одъ свакога поединога одъ оба ова княжества, ніе могла доспети до онога степеня благостаня, до кога се поединце узвисила ова княжества подъ своіомъ одвоеномъ управомъ.

Србія само може служити као врло згоданѣ примѣръ. Она има жительство кое е у пола толико велико, колико жительство Влашке, а за трећину манѣ, него жительство Молдавіе, па зато опетъ проводи она срећанѣ и спокойнѣ животь подъ своимъ законима и якимъ и народимъ правленіемъ.

Молдавія и Влашка, имаюћи законе, кои одговараю интересима разны поедины класса жительство, имаюћи тако рећи патриархално правительство, могу свака за себе ону исту срећу уживати, као и народи, кои су по величини своіой истина незнатни, но кои су положеніемъ своимъ, кое имъ дае явчо европско право, снажни, а притомъ стое подъ бранителнимъ закономъ едне велике државе.

Мы по томе недржимо сјединеніе оба ова княжества за вѣштественое условіе њіовога благостаня, нити пакъ за праву њіову потребу. Изворъ незгода, кое притискую ова княжества, треба, као што е напредъ речено, тражити у другомъ нечемъ, и уклоняти ий другимъ средствама, него што су она, коима се постоеће већ одъ многи вѣкова станіе стварій сасвимъ преиначава, и коимъ бы се ослабиле сѣзе, кое ий привезуе за Турску, и кое сачиняваю снагу државе и срећу обадвѣю овы провинціи.

Ако пріятельске и савезне силе промотре и претресу ово питаіе са онимъ истимъ бистримъ и благоволительнымъ поглядомъ, коимъ су оне руковођене у источномъ питаю, онда ће и оне као мы увидити, да споеи обадвѣю овы провинціи не само не дае никакве користи ни за царство, нити за интересе Молдаво-Влашке, него да ће морати за собомъ повући неприликъ за обе стране, а по томе уобште и заплете европске.

Кадъ бы се у подунавскимъ княжествама морала створити таква сила, која бы сили царства служила као предня стража (аван-гарда), заръ се небы нашла сред-

тва, да се удеси (изкомбинира) еднѣ спой (савезъ) войничке системе, коѣ бы своими разпоредима и мѣрама, ов бы се имале предузимати, смѣрала на обшту обраду царства? Будући е на паризкомъ конгресу постављено начело узаймнѣ споразумленя у смотреню системе обште обране, то се онда може у већемъ и удесвиѣмъ пространству одговорити желѣи, да се створи една браниедна сила за европску Турску.

Може се шта више съ лакоћомъ завести и ђумручній, поштанскій и телеграфскій савезъ, безъ да бы тога ради башъ нужно было, учинити савршену измѣну у садој управи оба ова княжества.

Уговоръ мира одъ 18. Марта означо е као реформу, да се у подунавскимъ княжествама заведе начело, по коме се имаю и желѣ оба ова народа у призрењ узети. Торга е сваћала, а сваћа и садъ, да се подъ овомъ стигулаціомъ (положеномъ точкомъ) разумѣва само прегледанѣ и претресанѣ управногъ устройства, т. е. побольшанѣ основны установленя (институція) овы земаля, и то тимъ начиномъ, да нѣова правительства постану снажна и стална, и нѣова управа правична и уредна. Узимати пакъ у призрењ желѣ оба двѣ овы земаля у погледу на дотична нѣова правительства, а слѣдовательно и у погледу на нѣова одношеня према царству, кога су ове подчинѣне провинціе, то бы значило поставити такво начело, кое по мышлѣню нашемъ, небы одговарало консервативнѣи идеама (понятіяма) европски велики сила.

Правительство Султаново увиѣа са сажалѣнѣмъ одступанѣ у мышлѣню између нѣга и неки свои союзника; во оно, ослањаюћи се на правично и достойно (лоялно) мышлѣнѣ нѣово, и желећи дати јошѣ еднѣ доказъ нѣговогъ према нѣима пріятельскогъ призрења, нѣ хѣло своимъ ферманомъ, коимъ е привремене подунавски княжества диване сазвало, учинити одъ овогъ пытана спорно пытанѣ и размирицу, диване велимо, коихъ проектъ насъ веома занима, кои ѣмо проектъ мы скоро саобштити представницяма оны држава, кое су главный уговоръ мира подписале. Мы смо унапредъ увѣрени, да кабинетъ, уважаваюћи по заслуги овай доказъ повѣрѣня високе Порте, неће намъ одрећи свое садѣйствованѣ, како бы се дошло до результата (слѣдства), кои бы одговарао нашимъ желѣма, а смемо слободно рећи и нашимъ правама. Што мы пакъ особито желѣмо, и о чему ѣете вы кодъ двора . . . нарочито имати настоявати, есть то: да се ово пытанѣ, кое се тако наблизу тиче интереса и права царскога двора, не преда явномъ савѣтованю и претресаню оваквы скупштина, кое се јошѣ нису навикле на тако важна политичка спореня (дебати), него да се вручи озбыльномъ испытываню сила, и да се ово пытанѣ прекине пре, него што бы оно постало плѣнъ разпламѣены већѣ страстей два народа, кои бы можда и по своме друштвеномъ воспытаню могли предпоставити едну у практики немогућу мысао истини и правоме станю стварій.

Вы ѣете ове депеше дати на прочитанѣ и даѣте му, ако узжели, и едну копию одъ нѣи.

19. Юлія 1356. год.

НЕАПОЛЬСКА.

У саданѣмъ суморимъ и озбыльнимъ оболностима неће быти сувишно, саобштити поединостно разлаганѣ, еднѣгъ войничкогъ листа о одбранителной снаги Неаполя. То разлаганѣ гласи овако:

„Сама варошь Неаполь нема никакавъ згоданѣ стратегичанѣ положай. Нѣой се са сваке стране лако грозити може, ити она може предузети успѣшне одбранителне мѣре. Долазакъ стране флоте предъ Неаполь доволяѣтъ е, да престолный овай градъ разори и краля на попуштанѣ примора.

Тако е было и год. 1793. Далѣ кадъ е год. 1805. Юакимъ Миратъ вовао на суву противъ Аустриянца, дошао е англескій адмиралъ Кемпбель съ флотомъ предъ Неаполь, и приморао е регентку, да му преда у руке неапольску флоту.

Премда е одъ тога времена флота овогъ кралѣвства умложена, то инакъ пристаниште збогъ малогъ пространства не дае флоти никакавъ заклонѣ, а и све флотске оружице и сместишта у околнини Неаполя и кодъ Каstellаре изложена су неприятельской ватри. Прибрежне су батеріе врло слабе, и неприяТЕЛЬСКА флота може и варошь и убойне лаѣ лако спалити. Те оболности, што е савъ ратный и флотскій матеріалъ нагомиланъ у самоме Неаполи и нѣговой околнини, врло е пагубно за обрану землѣ, будући губитакъ еднѣгъ само овогъ смѣстишта матеріала сваку далю обрану немогућномъ чини.

Той незгоди хѣли су доскочити тиме, што су мала езера, Аверско и Лукринско, преобратили у войничка пристаништа. Но послови ови нису јошѣ довршени, и нису по томе одъ никакве користи. Предѣ одбранителне точке залива неапольскогъ већма могу служити нападачима за ослонацъ, него што ѣе служити Неаполи за обрану.

Утврѣеня на южномъ острову Капри врло су незнатна и немогу бранити страной флоти улазакъ у пристаниште, а исто таква су незнатна утврѣеня и на островима Исхія и Процида.

Обрана са сува само е онда могућа, кадъ јоѣ престолный градъ за ослонацъ служи; во ова е обрана немогућа, кадъ се и самоме Неаполи съ мора грозити; будући е престолный градъ средсреда обране, и нѣговимъ паденіемъ пада и савъ ратный матеріалъ у руке наладаюћой сили.

Остала пакъ утврѣеня по свима краевима кралѣвства такоѣе су незнатна, премда е положай землѣ по себи врло згоданѣ за народный одбранителный ратъ.

За ясанѣ доказъ свега овога наводимо честе и нагле промѣне и преврате у овомъ кралѣвству изъ прошлы времена, а ове промѣне зацѣло не бы быле могуће, кадъ бы се ратный матеріалъ удесно расположио и подѣлио, и кадъ бы се основица ратны операція разширила до Тарента и Отранта.

ТЕЛЕГРАФСКЕ ДЕНЕШЕ.

У Паризу 7. Октобра.

„Мониторъ“ явля, да е царь у Суботу приміо на аудіенци посланство цара бирманскогъ, кое е у Паризъ дошло.

Истога дана држао е царь Наполеонъ, праћенъ одъ маршала шпанскогъ Серана и графа Ђулая, прегледъ войске надъ кавалѣриомъ у Верзалю.

За време бављѣња царевогъ у Компіеню отићи ће тамо и министерскій савѣтъ.

У Паризу 8. Октобра.

Данашнѣй „Мониторъ“ доноси намъ давно већъ обећанѣй и оглашенѣй чланакъ о неапольскомъ питању.

Чланакъ овај долази после историчногъ развѣяна до тогъ доказа, да Француска и Енглеска дипломатске свое сношае са Неаполемъ по нужди прекидаю, но да ово нетреба узети нити као мешанъ у унутрашнѣ по-

слове неапольске краљѣвине, нити пакъ као право непријателство.

И премда безбѣдностъ поданика западны сила у Неаполю зактева, да се западне члоте саедине, то оне и пакъ неће отићи у Неаполь, да се небы тиме дало повода погрешномъ толкованю.

Ова мѣра западны сила нит е претња, нити е пакъ одобранъ за оне, кои бы хѣли потрести и оборити неапольскій престолъ. Доће ли неапольскій дворъ до больи мыслей, то ће онда и Француска и Енглеска похитити, да наставе стара своя пријателска сношеня.

(Овде е само изводно стављѣнъ чланакъ „Мониторъ“, читавъ пакъ слогъ саобштићемо у идућемъ брою нашегъ листа. Учред.)

У Турину 6. Октобра.

У Капрари догодили су се неки немири, но народна войска и ловци, кои су изъ Ормее дозвани, повратили су миръ, пошто су нека лица позатварана.

О Г Л А С И.

Меану мою на Млави кодъ Ђуріе на друму В. Градишткомъ, сатъ одъ Пожаревца удалѣну, између села Бубушинца и Братинца лежећу, у полу задану а уполу одъ дрвеногъ матеріала, са фуруномъ за пециво у меани и са 4 собе построєву, заедно са плацемъ исподъ меане одъ данъ и по ораня простора, кои е и за граћенъ кошера удеванъ, продаваћу 23. 24. и 25. Окт. на лицитацији коя ће се овде у Пожарев. држати. Ко е муштеріа позива се дау означене дане на лицитацию доће.

11. Октобра 1856 год. у Пожаревцу.
ЮВА СТЕВЧИЊЪ.
меанѣя Пожаревачкѣй

Некѣй данъ наћенъ е еданъ златанъ ланацъ одъ сата. Ко га е изгубіо, нека се яви у трговини Дуке Пешике и сынова.

ПЛАЦЪ И ДУЃАНИ НА ПРОДАЮ.

Долуподписанѣй продаемъ изъ слободне руке мой на Теразиі наодећѣй се плацъ, на коме три дуђана съ лица са три собе за истима, постое; притомъ има у авліи едина соба съ куйномъ и два подрума помала, едина шупа прилично велика и бунаръ. Поменути плацъ наоди се до кафане г. Милутива Петровића пензионираногъ Совѣтника, званя Јосифова кафана. (2—3)

ДИМИТРИЈЪ Ђ. ГЛАВИНИЊЪ.

(1—3) Подписанѣй препоруче се како оварошкой публики тако са стране, да има врло лепы гласираны, викледерски и каследерски штифлетна, кое е овы дана изъ Бечадобыю, и то врло еѣтиномъ ценомъ. Осимъ тога има врло изредна векса, какова овде слабо гди има.

ПАВЛЕ ЮВАНОВИЊЪ
шустеръ на варошь-кани.

ЛЕБЪ СЪ КРОМПИРИМА.

Подписанѣй обзнаюемъ почитаемомъ публикуму, да ће одъ 11. тек. мес. Октобра отворити овде пекарницю, у којой се може добыти по найновіемъ вкусу умешенѣй црнѣй и белѣй лебъ и земичке съ кромпирима, а къ томе и мрсне кифле съ путеромъ, и господске кифле съ млекомъ и безъ млека.

У Београду 3. Окт. 1856.

СТЕФАНЪ ЛАЗАРЕВИЊЪ
Пекаръ спрѣу г. Куманудине куће.

КУЃА СЪ ПЛАЦЕМЪ

Симе Момировића Ђурчіе оvd. постоћа на врачару, на крагуевачкомъ друму, продаваће се на явной лицитацији 18. 19. и 20. Октобра. Плацъ има на 700 квадратны фатѣй и засаћенъ е лепомъ родеомъ лозомъ и воћемъ. (3—3)

ДВА ДУЃАНА

са по едномъ уза свакој собомъ, има за издаванъ у кући Господина Попечителя Стефана Марковића. Ко бы кон одъ Митровадне желіо узети, нека му се погодбе ради приявити изволи.

Продаваће се на лицитацији:

1. У манастиру Боговађи Окр. Валѣв. жиръ манастирскѣй, 29. 30. и 31. Окт.
2. У Х. П. Паланки, Окр. Смедер. жиръ шума неки обштина срєза Јесничкогъ, 29. 30. и 31. Окт.
3. У Брђанима Окр. Валѣв. разна добра Вуе Бранковића, 29. 30. и 31. Октобра.

19. Окт. држаће се у Попечительству Внутр. Дѣла лицитација поради лицерованя 1800 ока обичны и 350 ока ливаны свећа. Кауѣя е 50 талира.